

Politik Bilim

Sanayide Matematik...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

‘Matematikte yetkinlik’ pek çok ülkede bilim politikasının değişmez maddesidir. Ya ‘sanayide matematik’?

‘Biyoekonomi’den sonra ‘Sanayide Matematik’! Bu başlıklar da giderek garipleşmeye başladı, der misiniz; bilemem. Benim için daha kötüsü, bu adam da yabancı raporlardan başlıkları alıyor, atıyor yazısının başına, diye düşünülmesi... Bu ikinci târizde gerçek payı da yok değil hani! Aslında, ele aldığım konulardan önemli bir bölümünü yabancı kurumlarca yürütülen politika araştırmalarının sonuçlarını yansıtan yayınlardan aldığım doğru.

Niçin yabancı yayınlar? Nedeni günümüz Türkiye’sinin, geleceğini bilim ve teknoloji üstünlüğünde arayan bir ülke olmamasıdır. Onun için bugün, bu ülkede, ulusal ölçekteki herhangi bir kurum bilim ve teknoloji alanında politika araştırması yapmıyor, yaptırmıyor. Arada bir yapılsa bile, bu süreklilik kazanmıyor, sistematik olmuyor. Oysa geleceklerini bilim ve teknoloji üstünlüğünde arayan ülkeler bu üstünlüğü kazanmak ya da sürdürülebilmek için bilim ve teknolojide ne yapmaları gerektiğini, sürekli olarak, politika araştırmalarıyla belirlemeye çalışıyorlar. Bu araştırmalarda ortaya konan öngörülerini gerçekleştirmek için olabildiğince çaba gösteriyorlar. Uygulama sonuçlarını, ekonomik-toplumsal etkileri dâhil, sürekli ve sistematik olarak değerlendiriyorlar. Sonuçta zengin bir araştırma literatürü ortaya çıkıyor. Bu bilimsel literatüre giren temel kavramların da üreticisi oluyorlar. Bu köşede yansıtılanlar da, daha çok bu kavramlarla örülmüş düşüncelerdir...

Sözünü edeceğim “*Sanayide Matematik*” başlığını taşıyan rapor (“*Report on Mathematics in Industry*”) ile “*Sanayide Matematiği Özendirici Mekanizmalar*” başlıklı raporu da (“*Report on Mechanisms for Promoting Mathematics-in-Industry*”) OECD’nin Küresel Bilim Forumu hazırlatmış... Hazırlayansa Forum’a bağlı “Sanayide-Matematik Uzmanlar Grubu”... İlki ‘Temmuz 2008’, ikincisi ‘Nisan 2009’ tarihini taşıyor.

Amaç, “*matematikle sanayinin etkileşimini artırmanın ve [bu iki ayrı dünya arasında kurulacak] ortaklıktan sağlanacak yararı giderek çoğaltmanın kabûl edilebilir mekanizmaları nasıl yaratılır*” sorusuna yanıt bulmaktır. Bu sorunun ardındaki vizyonsa, “*karşılıklı enformasyon alış verişinin, rekabet öncesi aşamada serbestçe yapıldığı ve bilginin, matematik ve sanayi topluluklarınınca, her iki tarafa da daha çok yarar sağlayacak biçimde paylaşıldığı ortaklıkların kurulmasıdır.*”

Bu genel çerçeveye bağlı kalınarak, ilk raporda, içinde bulunduğumuz on yılın ‘sanayide matematik’ konusundaki stratejik bakış açısı ana hatlarıyla ortaya konuyor ve bu alandaki faaliyetlerin entelektüel, ekonomik ve toplumsal yönleriyle dolaylı etkileri ele alınıyor. İkinci rapordaysa, söz konusu faaliyetlerle ilgili olarak, ilk raporda sayılan özendirici mekanizmalara ilişkin daha açık ve kullanılabilir bir liste sunuluyor. Ayrıca bu mekanizmaların işleyişine ve karşılaşılan sorunlara ilişkin düşüncelere de yer veriliyor. Üzerinde en çok durulan özendirici mekanizmalardan biri, ‘sanayide matematik’ konusunun akademik bir disiplin olarak üniversitelerde yer alması ve bu konuya özgü, disiplinler arası akademik araştırma merkezlerinin kurulması... Bu vesileyle öğreniyoruz ki, 15 ülkede, raporları hazırlayanların da âşinâ olduğu, finansmanları genellikle kamu fonlarından karşılanan böyle merkezler ve pek çok akademik kuruluşun disiplinler arası araştırma merkezinde de bu konuda çalışan birimler var. Yine öğreniyoruz ki, bu dalda öğretim üyesi bulmada sıkıntılar yaşanıyor; hem matematikte akademik kariyere hem de yeterli sanayi deneyimine sahip eleman bulmakta zorluklarla karşılaşılıyor ve buna çare aranıyor.

Dökümü verilen özendirici mekanizmaların hepsinden söz edecek değilim. Merak eden okuyucularımız bu raporlara erişebilirler. Konunun ilginç yanı, ilk raporu hazırlayanlar arasında TÜBİTAK-Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü'nden de bir uzmanın yer almış olmasıdır (kriptoloji ileri matematik uygulamalarının olduğu bir alandır)... Ama, ikinci raporu hazırlayanlar arasında Türkiye gözüküyor. Bunun nedeni 'sanayide matematik' meselesi bir yana, ülkemizin, örneğin matematik öğretimi konusunda geleceğe dönük hiçbir hedefinin olmaması mıdır acaba?

CBT. 28 Mayıs 2010